

Előfizetési árak:

Háshoz hordással vagy postán küldve:
 Egész évre . . . 14 frt — kr
 Félévre . . . 7 — —
 Negyedévre . . . 3 — 50 —
 Egy hóra . . . 1 — 20 —
 Egyes szám ára 5 kr.

Kiadóhivatal:

Endrényi Testvérek könyvkereskedése Szegeden, hová az előfizetések s a lap szétküldésére vonatkozó fűlőszámlások intérendők.

SZEGEDI HIRADÓ

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnep után is.

Szerkesztői irolmas
 Klauzál-tér, Karász-hásc-
 emelet, hová a lap szemleli
 részét illető minden küle-
 mény intérendő.

Bérménten levelek nem fo-
 gadatnak el.
 Kéziratok nem adatkak vissza.

Hirdetéseket

es nyilttéri közlemények-
 ket a kiadóhivatali ményekelt
 áron vesz föl.

A mód.

Szeged, okt. 7.

Nagyon természetes, hogy nemcsak a létezőkben közvetlenül érdekelt tisztviselői kar, hanem az ország egész közönsége feszült érdeklődéssel tekint a közel jövőbe: melynek gondosan elredőzött, sűrű fátolya titokzatosan rejtegeti mindedig az ígért, várt, tervben készen levő közigazgatási reform részleteinek, vagy legalább is irányadó főelveinek nyilvánossá tétele elé.

Most került forgalomba egy rövid, felhívatalos színezett kommuniké, amely némi vázlatos bepillantást enged a nagy rejtvény ága bogai közé.

Ezen értesítés szerint a közigazgatási reformok teljes életbeléptetése hir szerint nem történik majd egyszerre, hanem *át évet* fog igénybe venni. Nem szabad ugyanis megfélekedni arról, hogy a mult évben megejtett törvényhatósági választások hat évre szólnak; a megválasztottak szerzett jogait nem fogják megtámadni. Ha azonban valamely közigazgatási állás megürül, azt már kinevezés útján fogják betölteni, ugy, hogy néhány évig kinevezett és választott hivatalnokok vegyest végeznek a közigazgatási teendőket. Az erre vonatkozó törvényjavaslatokat csak a költségvetés letárgyalása után fogják benyújtani. Az általános kinevezés korszakáig a törvényhatóság egészen megváltozik. Addigra ugyanis

a törvényhatósági bizottság hatáskörét már megosztják a közigazgatási bizottsággal s a kerületi választmányokkal, és a *közigazgatási bíróságok* is átveszik a közigazgatási hatóságok számos teendőjét. A közigazgatási bizottságnak ellenőrző tevékenység lesz a földadata; a tagok jelenléti jegyeket kapnak. A törvényhatósági bizottság jogában áll majd kerületi választmányokat kinevezni, melyek a kerületi első tisztviselő mellett — valószínűleg csak konzultatív hatáskörrel — fognak működni. A budget csak az öt év után érzi majd meg jelentékenyen a reformot. A *főispán* történeti címé megmarad; első hivatalnok a lesz a municipiumnak szoros körülrít tevékenységi körrel; olyan prefet-fele lesz, míg az *alispán*nak a sous-prefet szerepe jut. Az még nincs eldöntve, hogy a közigazgatási bizottság, vagy más hatóság lesz-e a fegyelmi forum. A közigazgatási szolgálatban a fősulyt különben a *kerületi első tisztviselőre* fogják helyezni és a legközelebbi minisztertanács éppen ennek hatáskörét lesz hivatva tárgyalni.

Ha mennyiben ez a közlemény (amint hiszszük) beavatott, illetékes helyről származik, a közigazgatási reformnak ugy szólván egész eszmemenete s a jövő municipiumainak meglehetősen teljes képe kidomborodik előtűnik.

Mindenekelőtt abból a körülményből, hogy a törvényhatósági *városok*-ról említés nem történik, nyilván joggal következtethetjük, hogy alapos

volt ama régibb keletű hirtelés: hogy a reform a törvényhatósági városok jelenlegi szervezetét nem érinti s legálabb egyelőre tisztán a *vármegye* reorganizálására szoritkozik.

A reform fogantatásának, gyakorlati kivitelének módja szerencsésen, kíméletesen van megválasztva s szerzett jogok tiszteletben tartása elvének alapján.

Az öt éves moratóriummal el van véve az ele a reform fölforgató hatásának.

Amely tisztviselő tanultságánál, gyakorlati használhatóságánál fogva beválik az új rendszer keretébe, azt nem fenyegeti sem az állásvesztés, sem a nyugdíjba kergetés. Hiszen az új rendszernek is szüksége van emberekre s ezek tulnyomó részben ezental is természet szerint csak azon elemekből kerülnek ki, amelyek a közigazgatási munkakörrel ugyszólván hagyományosan foglalkoztak ősidők óta s foglalkoznak ma is.

A másik nevezetese momentuma a reformtervezet most közölt vázlatának a *közigazgatási bíróságok* konstituálása, melyekben az állami közigazgatás megbizható, pontos és megfelelő voltának legfőbb biztosítéka rejlik.

Kimondja ez a reform-vázlat a *kerületi* rendszer megteremtését is, mi-ben a fokozatos, megosztott ellenőrzés és felelősség elve jut érvényre.

Az állami közigazgatás *főispánja* a tradícióknak tett lényegtelen enged-

A „SZEGEDI HIRADÓ“ TÁRCZÁJA.

Prolog október 6-ra.

Ira: Lipsey Ádám.

— A szegedi színház okt. 6-iki díszelőadásán szavaltta:
 Molnár László. —

Mózdul a föld. Rejtelmes, mely morajjal
 Forrongnak ott beun küzdő óserők.
 Felsőpó lángból születik a hajnal,
 Kővér ugrának vérvörökjei náll.
 Az égen át szilaj üstökös nyargal,
 Jelente nagy, fölforgató időt.
 Remeg az óceán, a béres, a féreg.
 Várdukt kezd. Az emberiség óbrad.

Hogy szétomlottak ezer éves trónok,
 Hogy porba hulltak gógás koronák,
 Hogy elsőpört minden, mi gaz, mi romlott,
 Az órius megtisztulási rágy.
 A felhőt, mely a lelkeken borongott,
 Földvengető villám hasítja át.
 Megtört az ég s elődereng belőle,
 A szabad ember boldogabb jövője.

Az isten látja, ráuk forrott a munka,
 Sérényen törtük a vadon mezőt,
 Hogy amit ő s mulasztás toll nyakunkba,
 Kipótoljuk, mert ügyigél érezők.

S míg dolgoztunk, orkék, tetőnkbe dugta
 A tűzcsóvát s már lángtaréja nőtt,
 Hogy észrevettük s felvágott a hajrá!
 A kasza lett védő, bosszúló karddó.

Az oly rég meddő földnek szomju méhe
 A teremtés kéjétől reszkettelt,
 A megfogantató szónak tethelyére
 Vanultak dőleget, ifjú erdek.
 És míg babért font hásei fejére,
 Csoda igyete le a nemzetet.
 Felélenül támadt s már szent jogot véd,
 Ráköszy lelke tán mindgyűjt honvéd.

Dicső napok, rég elröppent sugártok
 Elláprázó szemünkbe visszatű.
 Midőn a rész már-már fejünkre hágtott
 S harangjainkat olvasztó a tűz;
 Egygyé forrtunk, megszűnt az ősi átok,
 Győzelmes zászlónk vert hadakat út.
 S míg diadal a diadalt követte,
 A félcilág tapsolt, búmúlt felette.

Mi hőscünk, ti lángtelkü vezérek!
 S ti sok ezernyi néptelen diésők!
 A szabadsággal vérel öntözétek
 S a dőleget, émos törvs mégis kidölt.
 Elrágta-e gyökereit belső féreg,
 Vagy sújtó villám este porba őt?

Minek katassuk? Még sajjó sebet
 Feltepmi vétek: lassabban heged.

Nehéz, ború fekdűt a szemhatáron,
 A megrémült szív dobogni se mert.
 Megaladt vértől feketélő járom
 Nyakunkon s a szörny sas visonuga feut:
 Mikor a legemeselő lizenhárom
 Rendületlen a Golgothára ment.
 Magasztos gyűszűnk, míg magyar marad,
 Apolya méltón, őrsi hűn Arad!

És megviradt. Utánna zord időknék,
 Mikor élni még nehezebb vala,
 Fűltetszett a békés, biztos jövőnek
 Munkára hívó, áldott hajnala.
 És újra egy, a mit ketté történek.
 A csónka ezimer s a szent korona.
 Bosszút, gyűlölséget kiált tövestől
 A megtartott, nemes, királyi eskü.

Magyar szabadság, ékes, büszke szobrod
 Nyúló borostyán hársónya fedi.
 Sűgársó nap, a domború érezhomlok,
 Fényét megfűjtél szívünkbe veti.
 Szemünk kigyúlt, a vértük lábra forrott.
 Rajongók ajkunk igéd hirdeti.
 Dóbt el nehéz, törékeny mirű vérted,
 Minden magyar kész, elni, halni érted.

syenit

magas, paradés, de minden reális szabály nélkül való sújtás a modern ruházaton.

Az alispán körülbelül a mostani s még inkább a régi főszolgabíró hatáskörét, minden kormányzati ágra kiterjedő végrehajtó szerepét veszi át.

Az állami közigazgatás súlypontját képező kerületi első tisztviselő egyelőre névtelen.

Ugy tetszik az alispánból és a főispánból összegyűrt kormányzóknak van tervezve, akinek meglesz adva a rendelkezési s az ellenőrzési jog és hatalom is.

Amit eddig tudunk, vagy tudni vélünk a kormány reformtervezetéből, arra alkalmas, hogy még jobban fölszágazza a már ugy is feszült várakozást s élénkebbé tegye az általános óhaját, hogy lássuk hát végre az egészet.

A vértanuk ünnepe.

— Kiküldött tudósítónktól. —

Szeged, okt. 7.

Egyszerű, nemes és magasztos ünnepet ült Aradon a magyar nemzet.

A város díszbe öltözése, hármas színű zászlók szélben fodrozása, hullámzó néparádák messzeható zugása, elvonuló agg-harczos csapatok ládbobbanása és dobok pergése, élet és elevenség, gyász és meghatottság, mindez csupán külső staffázs volt ahhoz a képhez, amit a Szabadság szobrának leleplezése rajzolt Arad legszebb térére, a Szabadság-térre.

Nem vette el az ünnepi beszédek lelkesítő hatását süketítő víz visongása, sem recsegő tapsvihár és nem támadt ártikulálatlan, vad-szerű kitorés a tiz és tizezrek mellől, mikor a szobor aranyárga idommain megcsillant az őszi verőfény pazar sugárzása; de halk moraj, a csudálkozás és meghatottság sohajszéri, csöndes hangu zugása hullámzott a fényes levegőben, mintha erdők dús levelű lombjai mozdultak volna meg hívó párálató tavaszi légtől.

Olyan méltóságos és olyan főséges volt az ünnep lefolyása, aminő méltóságos lehet egy nemzet gyászja, mely immáron nemcsak megfűrdött a kiengesztelődés áldásos melegében, de megdicsőülését is elérte az aradi szobor emelésével.

Alig volt valami dissonancia az egész ünnepben: a kis városi tüzoltó dísz, a német színezeti veterán egyleteknek némi-ben komikus hatású öntetszélge, betegsegélyző egyletek gyámoltalan tipegése, — ezek bizony elmaradhattak volna. A 13 dírcete sem a tüzoltók, sem a veteránok, sem a betegsegélyzők funerábilis egyenruháinak jóvoltáért függöttek az új-aradi szövőthelyen, — hanem egyszerűen Magyarország lázas szabadságserzetének s az egész nemzet bár gyászos, de dicső küzdelmének lettek vértanui.

Az ünnep lefolyása egyébként ez:

Aradnak hatalmas, az arad-csanádi vasutak palotája közt emelkedik Arad közháza, tiszta, nyílt tekintetű, renesszáy stíli palotája, mely mélyen hátra nyúlik az utcából, miáltal egy jókora teret képez.

Még alig foszlott szét az őszi virradat, már ezrekben tolongott s morajlott e téren s idegenek és városiak csoportos áradata.

Agg honvédek, a szabadság zászlói alatt harcmezőt megjárt öreg katonák hajtották meg fejüket csapatonkint, amint elvonultak a zemléni honvéd-egylet golyólyukasztott, vasott színű lobogója előtt. Ezalatt a zászló alatt vették be Branyicskó várát; most Matolay Etele, Zemlénm. alispánja tartotta kezében.

Amíg ez tartott s amíg a nép még mindegyre gyűlt, csak hordták egymásután, tömegestül, majd szekérszámba a koszorukat, a megemlékezés, kegyelet és tisztelet selyempántlikás kifejezést. Annyi gyűlt egybe, hogy számukat se lehetett venni. Jegyzékbe kerekszámban 750-et foglalt az ünneprendező bizottság.

Reggeli 8 óra lett, mikor a sok ezerre főlzaporodott emberáradat, — mint hegyről lefelé uszó fekete hótömegek — megindult a minoriták temploma felé.

Csak korlátolt számban bocsátottak a templomba, de zsufolva lett.

A fekete katófalk viaszgyertyái mögött a vértanuk rokonságai ültek talpig fekete gyászban: ezek között Damjanich hitvese, aki immáron 41-ik éve hordja a gyászfátyolt, aztán Schweidel tábornok leánya és unokái, majd Knézich Olga Gröber Ferenczné, gyermekeivel s a másik oldalon Pöltenberg, Leiningen gróf és Lázár tábornokok vérei.

A templom kőburkolatától a szőcsék és oltárképek csucos fölszínéig fekete moire-gyászba volt vonva. A gyászmisén Jánosy Demián dr. pontifikált hét tagu segédlettel, (egyike a segédkezőknek cs. és kir. tábori lelkes); a chorusról pedig aradi mükedvelő urak és asszonyok vegyes kara énekelte Cherubini örök szép, megrázó és megvigasztaló Dies irae gyászdalát.

Még alig zsongtak e magasztos hangok a szentelt falak között, már vonult a nép (fényes urak és szegény munkások) a Szabadságtérre, a szobor köré.

A szobor a földszintől egy falusi torony magasságáig favázal volt körülveve. E víz között vitorlaváson lengett. Az egész a tér közepén áll, magas, zászlódiszbe öltözött házak között.

A szobor előtt a színház-épület felé félkör alakban futott el egy hatalmas tribün, közel akkora területen, mint a szegedi színház és törvényszéki palota együttesen. E tribün körül tüzdelve zöld galyakkal, szélben libbenő zászlócskakkal és nemzeti szín szövetekkel s fölöttékes arcu ezernyi és ezernyi asszony fekete gyászfátylai és kalap-tollai usztak, himbalóztak a levegőben. (Körülbelül 2000 asszony és 500 férfi foglalt helyet e tribünön.)

A tribüntől az aszoborhoz közelebb esvén, 1500 főnyi küldöttségek és előkelőségek főntartott helye terült el s a szobortól jobbra a miskolci és aradi egyesített énekkarok dalosai, balon pedig a nagyszámban összegyűlt hírlapírók tartottak szállva egy-egy kis tribünt.

(Egy-egy tribün-jegyért d. e. 1/2 10 óratájt már 10 frtot is ígérgettek az utcára szorult emberek.)

Itt egy gyászdal elnéklésével kezdődött az ünnep. Az énekhang megható lágy-sággal terült el.

A szobor előtt foglaltak helyet a vértanuk gyászoló rokonai, közben Damjanichnéval, egy tiszta arcú, galambfeji matróna, aki lehajtott fejjel zokogott, majd

Munkácsy Mihály és neje, aztán Zala György a szobor alkotója, aztán Tiszta László, az orsz. honvédegyelet elnöke, Várady Gábor orsz. képv., Cserey Ignác, az orsz. honvédménház parancsnoka, Miklós Zsigmond orsz. honv. egyk. titkár, gr. Leiningen orsz. dr. Falk Miksa, Ivánka Imre, Pulszky Ferencz, Asbóth János, Ugron Gábor, Irányi Dániel, Országh Sándor, Justh Gyula, Hollakly Imre, Lázár Árpád, Rohonczy Gedeon, Holló Lajos, Hentaller Lajos, Dániel Ernő stb. stb. orsz. képviselők többnyire diszmagyarban.

A Rohonczy s főként az Asbóth disz-öltönye hatást keltett.

Bevonuláskor Munkácsyt, Falkot és Zalát megéjenezték.

A gyászdal elnéklése után Salacz polgármester állott a szóközi emelvényre s elfogódott, remegő hangon elmondott beszédének foglalata ez:

Nemzetünk soha el nem enyésző erenye a lelkesült hazaszeretet és hálás kegyelet a mult idők nagy alakjai és jelesei iránt. Hazánk történetének majdnem minden lapja fényes bizonyítékot nyújt erről: s mégis, ha nemzetünk nagy eseményeinek annyira gazdag multján végig tekintünk, a maihoz hasonló ünnepet foljegyveze nem találunk; pedig sok, igen sok hazánk fiainak azon száma, kik eszméikért, szabadságot s az alkotmányért küzdve, vérpádon haltak el.

De ma már más idők járnak. Ime, amit hazánk 1000 éves fennállása alatt elődeink el nem értek, elértük mi, utódok, akik egy magasztos gondolkodású, lovagias király jogára alatt szabad hazában szabadon nyilváníthatjuk érzelmeinket, nagy jelentőségű tehát a mai nap, melyen teljes nemzeti ünnepet ül a magyarság. Űli a teljes szabadság ünnepe és ünnepi történetében páratlanul álló, apáról fiúra szálló hála és kegyelet érzetét, melynek legfőnségesebb kifejezése ez a szobor, melyről lehel a lepel. (A leplet lebecsálták.) Es most legyen ez emlék az önfeláldozó hazaszeretet örök hirdetője, melylyel a haza szent ügyéért elvérzett 13 hű fiának emléke iránt viseltetünk s lebegjen fölötte a kiengesztelődés szelleme, mely egy eléleké, egy testté forrasztá Szent István birodalma népeinek s a szent király most élő utódjának boldogságát.

Teljes odaadással munkálkodó, magasztos hivatását oly példásan betöltő népek által lelkesületen körülrajongott jó királyunkat és az igen sokat szenvedett nemzetet élteti e szobor és éltetem én, hogy egyesült erővel boldoggá s nagygyá teshessük a hazát. Magyarok Istene add, hogy úgy legyen!

Halkan, imaszzerűen zendült meg a magyar himnusz:

«Isten áldd meg a magyart!» A lepel alól előtűnt toronymagas szobor alakjai pedig fűrdöttek az őszi sugárzásban.

A közönség fölállott s levett kalappal, lelkesedéstől csillogó szemekkel nézte.

A szobor barna syenit talapzaton áll, mely el volt terítve szebbnél-szebb és drágábbnál-drágább koszorúval. A szegedi nőegylet ezüst koszorúja az orsz. gyűlés képviselőháznak és a Dessewffy családnak koszorui között fekiűt a szobor előrszén. (A szobor-gondozó bizottság minden év okt. 6-án elhelyezi itt a koszorukat.)

A négyzögű, lépcsőzetes talapzattól egy syenit hasábj emelkedik ki s ennek alsó részén vannak elhelyezve az allegorikus csoportok, ezek fölött körben a tizenhárom haute relief mellszobra emelkedik ki a

synitből s az egész fölött egy négy méter magas női szobor, «Hungaria» symboluma, a magyar női typus idealizált bronzalakja; jobb kezében áldólag, a nyugalom felkületével s öntudattól telten babérkoszorút tart; baljában szent István kardja, fején Mátyás seregének sisakja, diszula Margit királyné Duna-szigetén talált koronája és Mátyás történelmi pajzsa, egyenes, erőfőli duzzadó testét gyűrűs pánccsal fűdi, ruhája apró magyar kivarrásokkal.

Az allegorikus alakok az ébredés szabadságot, (ébredő női alak, lánczát szettépvén, a szabadság fényébe tekint, fölötte a genius-fáklyát gyújt) a harc-készséget, (bal oldalt ülő fiatal férfi kezében buzogány, fején Mátyás sisakja) az áldozatkészséget (jobb oldalt elhelyezett női alak előrefordult kezével lezsedti ékszerait s az áldozati triposra helyezi) és a haldokló harczost (a szobor talapzat hátulsó lapján, szive átdöfve kezébe a Sz. E. T. zászlaja) ábrázolják.

Az összetehető kitűnő, Szabadság és plasztikája pompásan beleillik a Szabadságtér keretébe. A művészi hatást természetesen gyöngíti még a szobor egyetlenes sárgasága és magyar ember előtt a szoboralakokon előmlő tiszta klasszicizmus, melyet csak kissé ellensúlyoznak a csupán dekoratív magyar motívumok.

Legelőnek sietett Zala Györgynek gratulálni Munkácsy, aztán Munkácsyné, aki könyvezet fogott kezét Zalával.

Most Zala (délceg fiatal ember, szép magyar diszben) tartott rövid, kerek beszédet, átadván a szobrot Arad város képviselőjének, Salacz polgármesternek.

Majd Somló Sándor szavalt a nemes pathoszszal Palágyi Lajosnak pályakoszoruzott odáját. A költeményt és szerzőjét a közönség lelkesen megjelente.

Ezután Lukácsy Miklós, a megbízott aradi ünnepi szónok lépett az emelvényre s mondotta el, éljenzésektől sűrűn félbeszakítva, nagyszabású és nagyhatású *emlék-beszédét*, melyből közöljük a következő részleteket.

«Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Elmulik ami mulandó, de a magasztos lélek fensége fölött nincs hatalma az enyészet birodalmának. Körüllengi ez az utódokat ezredizgen, mert a nagyjainknak emek emlékeiben, megdicsőül a föltámadás eszméje mindannyiszor.

Nemzeti dicsőségünk és gyászunk ünneplést vértanúi — legyetek áldva — legyetek dicsőítve Magyarországon minden hü fiatal e nektek szentelt ünnepnapon.

Egy nemzet küldi ma halálának és kegyeletének gazdag ajándékait Arad falai közé, hová nemcsak Magyarország minden vidékének küldöttjei s a külföldön élő hü fiai e hazánknak elzáródokoltak, hanem a nemzet képviselő-testülete is leteszi az érdem koszoruját a hősök emlékszozárnak talapzatára.

Régen adósa ezzel a magyar nemzet e tizenhárom aradi halhatatlannak.

Negyvenegy évvel ezelőtt folyt le a nemzeti nagy tragoedia legtragikusabb jelenete. A hőöket, a dicsőöket, kik a magyar haza s a szabadság szolgálatában, oly sok csata viharában néztek szembe a vesztel, azért hagyta meg a halál anygvala, hogy igaz ügyünk bukása után, hőökhöz nem méltóan muljanak ki.

Édes magyar nemzetem! — Van-e anyyi könyved, hogy érdemük szerint méltóan megírassad öket?

Elfogódik a lélek, elszorul a kebel, ha reá gondolunk az 1849-ben október 6-ikán

lefolyt vérfagyasztó jelenetekre azon a helyen, — hol a magyar nemzet Geniusza gyászmezenben zokogva leborult.

Szomorú emlékei ezek annak az ezer és ezer fölemelő, magasztos részletekben gazdag másfél esztendőnek, mely az 1848-iki márcziusi verőfényre bekövetkezett. — És emlékei a nagy metetésnek, melynek zászlónk elbukása után egy nemzet állt könyben, a szabadsághősök jeltelen sirjainál.

Idezzük föl tehát a megszentelt kegyelet e percében a mondaszerű hőöket sirjaikból s adjunk nálát a magyarok Istenének, hogy nemzetünk öket magáéknak vallhatja.

De kiről emlékezzem meg elsőnek? amidőn egyenlővé teszi mindnyájukat az, hogy egyformán szerették Magyarországot s önállóságát s egyenlően tudtak értök vértanui halált szenvedni.

Mielőtt azonban az ő Glóriájuk fénykorébe föltekinthetünk, szabadjon néhány vonással ecsetelnem a hazánk történetében korszakot alkotó nagy időt, melyet fiaimk a hazáért való cselekvés és önfeláldozása miatt a százados legendák csodás varázsa vesz körül.

A jelen század harmadik tizedében, — a nyelv és irodalom ujulásával vette kezdetét Magyarországnak reformalkotó korszaka.

Ekkor hirdette gróf Széchenyi István a legnagyobb magyar, a vészharang idegázó hangján: «Ébredj magyar!» — Nincs több idő a tepsedésre, mert összecsapnak fejed fölött a XIX. század eszméinek tornyosuló hullámai!

S e vészharangszóra forrongni kezdett a magyar társadalom s huszonöt éven át szünet nélkül kitartó szívóssággal hordott követ kö után a népjóra fektetett magyar alkotmány épületéhez, melynek betetőzése fejedelmi szentesítés által április 11-én, 1848-ban a pozsonyi országgyűlésen bekövetkezett.

Bámulatos kor! mely ihlett költői magas röptü szellemének magvát elhínté a nemzet minden rétegébe s a honleányokat is, kik addig minden iránt ami magyar közből kölék voltak, megtanítá a hazáért való szeretet buzgó imádságára. És megtanítá annyira, hogy midőn bekövetkezének a vesztelés dicsőség napjai: a nő férjének, — az anya fiának, az ara vőlegényének midőn leszakadt kebléről, — talán örök búcsuzóul a fenkölt lélek önméretével mondhatná:

«A haza minden előtt.»

Ez azon kor, mely Kölcseynek a «Hymnust», Vörösmartynak a «Szózatot» és Petőfinek a «Talpra Magyar» sugalmazta s ez azon kor, melyet lánglelkének hevével melegített és lángcszének fényével világított be Kossuth Lajos!

Defajdalom, ugyanazon percében, melyben a magyar nemzet reformtörékvéseinek diadalát ünneplte, a felbujtogatott Horvátok, Szerbek, Szászok és Románok közt mind veszélyesebb hangulat és fenyegetőbb izgalom terjedt el azon nemzet ellen, melynek uj törvényei egyenlő szabadságot biztosítottak minden e hazában lakó népfiának.

Ilyen, magával feltűnő ellentétben talála a nemzetiségi viszonyokat már kormányzása megkezdésekor a magyar miniszterium, melynek semmi rendelkezésre álló hadserege nem volt a lázadó és pártütök ellen, mivel az országban parancsnokló katonai kormányzások csakis a bécsi hadügyi kormánytól kapott readeleteknek akartak engedelmesskedni.

Ennek folytán Istenbe s a nemzet önjerejébe bízva, szervezte a nemzetöréket s megalkotta toborzás utján önkényesekből az első tíz honvéd zászlóaljat.

A legelsőök, kik felesküdték, iskolákat végeztek, vagy még azokat látogató ifjak voltak. Tolongtak azután utánuk a kereskedő- és iparos-segédök s amidőn ezt a földmívelő-osztály fia látták, kiket azelőtt kötéllal fogtak a katonasághoz, ök sem akartak szégyenkedve elmaradni s hazafiai lelkesedéssel álltak a nemzeti zászlók alá.

Az akként megalakuló nemzeti had-

sereget mindenekelőtt a vezetésre alkalmas tisztekkel kelle ellátni s e cél elérése végett a magyar kormány fölőhívta az osztrák hadseregben tényleg szolgáló vagy abból kilépett avagy nyugalmazott hazafiakat, vállalnák el a királyi trón, a haza s alkotmány védelmére alkalmazást az ország e külön hadtestében!

Magasztalólag vizolja ezután a szónok az aradi 13 vértanú hőstetteit, hadvezéri lángeszméjét, férfiúi ragyogó jellem és lélek nagyságát, kiemelvén mindegyik tábornoknál a nevéhez fűződő jelentékeny feyvertényeket, amik ugyszólván az egész szabadságharc történetét fölelelik. Végigvezeti a kegyeletes visszaemlékezést egész a világo si feyverletélig s aztán így végzi beszédét:

«S ezután?..»

E naptól kezdve reménye többé senkinek sem lehetett. Irtozás csendesség lett egyszerre Magyarországon, melyet nem zavart meg semmi egyéb, mint a börtönökben sinlődött hazafiak lánczörgetése s ezek családjainak jajveszkezése.

Ily előzmények után következett be a vesztelés október hatodikán előéjszakája. Ekkor szegedtek ki ujból az ágyukat Arad városára s erős őrsjáratok ellenőrizték a polgárokat házaikban és az utcákon.

Ezen elővigyázat folytán balsejtemlen fogta el a sziveket s a polgárok legnagyobb része ébren töltötte az éjszakát. De az őrsjáratok daczára is megelénkült a főtér s a midőn éjféli utáni két óraker megnyílt a hazafias érzelmi minoriták kolostorának ajtaja s abból négy szerzetes lépett ki, kiknek egyike sem titkolta özönnel hulló könnyeit, az igazak lázas arczczal néztek az eget, azt kérdeve: Van-e igaz bíró a fellök fölt?

Isten jószágánál azonban erősebb volt az emberek gyűlölete és fölforgató dühével járt a vész orkánja azok sziveben, kik uralkodója s a magyar nemzet között a meg-hasonlós boszorkány-főztet keverték s a mint a költő mondta:

«Szöttek, fonták a nyakukba ezer vádat,

S ellétek sorba mind a tizenhármát!»

Midőn a börtön ajtai megnyíltak, az aradi vár tornyában ötöt ütött az óra felegre. Hajnalodott, de sötét borús feleggel tömörültek az égen, hogy elfedjék a nap elől a földeteknek azon kicsi részét, melyre a magyar vitézség ragyogó meteorjai le-hullanak.

Kevéssel azután bánatos arczczal, de emelt fölv lépett kik tizenhárom hős.

Toppa moraj és dobpergés teríté magukhoz öket, kik a magyar nemzet és hön szeretett családjaik boldogtalanságán elmerengtek s akik ez alkalommal utolszor lépdelték azon a földön, melyen az ő haláluk után, az önkényuralom fékvesztett szolgáló kéjtassan ütök meg, a koporsóba zárt magyar alkotmány halotti torát.

S jött a féktelen megtorlás nyomában a szomorú vigasztalan évek sora, midőn bün volt a megemlékezés azokról, kik dicsőben multak ki a legszentebb ügy vértanúiként.

De hát «midőn legnagyobb a vesztély, — az ur közel vagyon!» Egy biztató reménység jelent meg a nyugaton, mely a földre suttott nemzetet térdreire fölemel.

S a midőn betelék az imádság, — megjelent nemtőként a hon határainál a részvét anygvala, — ki palmaágat hozott a kezében nászajándékul fejedelmi urának és könyört sziveben a sokat szenvedett magyar nemzet iránt.

Jót téve szállt alá a szenvedök kunyhóiba s a magyar édes anya nyelvén vigasztalta. S a hála gyöngyeit, melyeket a nemzet ezért koronájába fűzött a fejedelmi hölgynek, míg hazánk terén csak egy magyar is él, ott fognak diszleni ezek — nevével *Erszébet királynénak*.

És betelék ezután az igazság is, hogy csak szabad népek lehetnek a trónok erős

támaszai és korcs ivadék az, mely megtagadja nagyjaitól a hála és megemlékezés jeleit. S ez útján az örök igazságnak számúve lett az átkos bivolet, mely uralkodót és népet egymástól elkülönített.

Száműzve lett pedig varázásával a szt. koronának, mely alatt millió és millió halált szívet hódított meg magának dicsően uralkodó fejedelmünk, a magyarok alkotmányhú királya: *Ő felsége első Albertkot József!*

Milyen tisztelt közönség! Ünnepe, nagy ünnepe van ma az egész magyar hazának s a politikai föltámadás ez ünnepnapján, nem keserűség kell nekünk, hanem kegyelet, melylyel a drága halottainknak emelt emlékszoborban, — azok dicső lelkéit fölkérjük.

De miért is volna ma a keserűség sziveinkben? Hisz azok, kiknek nevéhez a visszatérő óhaja fűződnék, úgy is mind efeléval aluszszak örök almaikat s egész hazafiságunk sem követel ma tőbbitőlünk mint azt, hogy lelkünk forró hevével és szent áhitattal forduljunk azok emlékéhez, kik örökös példányképei maradnak a valódi honzeretet hősiességének.

Hír nevökre!

Áldás emlékükre!

Lebegjen szellemük a nemzet fölött, ezred éveken át viruljon és:

Eljen a magyar haza!

Ezt a szöveget elenkélés követte.

A délutáni ünnepség a vértanuk ki végeztetése helyén folyt le.

Az itt emelt egyszerű emlékkövet megkoszoruzta a s z e g e d i 48—49-iki honvédegylet küldöttsége.

Majd a *Tisztai Lajos* nagyszabású ünnepi beszéde után az a r a d i i f j u s á g nevében dr. *Barabás Béla* mondotta el a következő formailag is értékes, magas szárnyalású szónoklatot:

«Hozzát tekintünk fel hatalmas Isten; — az élet küzdelmeinek fegyvereit egy kis időre eldobtuk magunktól, hogy megistult lélekkel áldozunk a honfui kegyeletnek. Megnyitjuk előttem szívünket, hallgass meg és szent helyről feléd szálló fohászukat.

Midőn az Ur templomában az áldozat szent tűzével bevilágotottunk az emlékezet homályába, midőn az engesztelődés áhitatos hangján imádkoztunk elhunyt kedvesünkért, akkor megtestünk meg egy utat, lemegyünk a templom üregébe, elmegyünk a sírhoz s némán, de a fájó érzés keserűségével leborulunk a koporsóra, oda térdelünk a hantokra s kiköngyva csendesen magukat: így könnyebbítjük meg szívünket, így tesszük újra szabadbá lelkeinket.

Egy nemzet osztatlan imája szállott fel ma az eget Úrahoz, egy nemzet áldozattüze lobogott ma a honfui dicsőség oltárán, egy nemzet emelt ma örök művet hősei emlékének s midőn a hazazeretet és a nemzeti dicsőség lélekemelő imáját elmondottuk, akkor attól a szent oltártól lejtünk ide e csendes helyre, hogy az enyészet ez egyszerű keresztjénél, a hősök kiontott életének gyászterén leboruljunk, emlékezzünk, imádkozzunk.

Arad szabadságrért, a multnak dicsőségét, a jelennek elismerését s a jövőnek biztató glóriáját örökítette meg az érzés ez a kő a föld felett, azt a helyet a nemzet hála kegyelese s a művészet fenséges remeke avatta föl oltárnak, — de ez a hely itt maga szent, szentebb talpalatnyú földje nincs e hazának, mert ezt hősök halála, vértanunk kiontott élete szentelte meg.

E hely pusztasága, elhagyatottsága, ez az egyszerű emlékdomb végpontja a jogai védelmében föltámadott nemzet igaz küzdelmeinek, gyásztere a kinszenvedések legzsomorubb órájának, — de minden fűszála, minden porzeme hősököröl, nemzeti dicsőségről, szabadságról beszél!

Ti felistenei, apostoli, bátor harcossai e nemzet igazságos küzdelmeinek!

Mennyi dicsőség, hány fényes győze-

lem fűződik nevükhöz, lelki erejük óriási hatalmával, szívük minden dobbanásával küzdöttek ők e nemzetért. A harc tűzében nem vészettek el, az ellenség által nem győztek le, de Világos kiragadta kezükből a hősi kardot, lánczot kovácsolt belőle s bilincset vert a hősök kezére. És midőn a penészes börtön négy fala közül kihallatszott a fájdalom és kétségbeesésben megrázott lánc csörgése, ez mindannyiszor a felemltet támasztotta, a lelkiismeretet riasztotta föl a nemzet jogait eltipró hatalmasokban, — el kellett a lánc csörgését némitaniok, el kellett fojtaniok a fájdalom kítőző szavát s a magyar nemzet tizenhárom hős tábornokának meg kellett halnia.

Iszonyu nap! — borzasztó való! A vártemplom tornyából a fuvó szél messze elvitte a lélekharang rémes kongását, a tizenhárom hős égbé szállott lelkenek szöltött az, de ugyanazzal, egy elnyomott nemzetet vonszoltak sirja széléhez!... Nem a gyulólét hangja szölt belőlem, hanem a keresztényi szeretet engesztelő szavával kiáltok föl: «Bocsásd meg Isten büneiket, mert nem tudtát, mit cselekesztek!»

Ma 41 év után, az a sírhöz vonszolt nemzet föltámadva, új életre kelve, ime eljött ide; az ország minden részéből zarándok utra keltek a honfiak, hogy évtizedek kegyelettartozását leróják.

S. 41 év után, ime első sorban itt vannak a megdicsőült hősök méltó bajtársai, meg is fogyva, s az élet viszontagságai által meg is törve.

Láttatok-e már erőt, melyen a szélvész tört keresztül, melyet megtépett a zugó vihar s összeroncsolt a tomboló elemnek minden nemé: kipusztulva az erdő, letarolva koronája, csak egy-egy kimagasló törzs hirdeti még az egykor lombos erdőnek büszkeségét, virulását, dicsőségét.

Néztek s üdvözöljétek ezt a kimagasló törzsöket, a vészés idők maradványait, az öreg honvédek még élő alakjait! Tiszteljétek s becsüljétek meg azt a nemes büszkeséget, melyet szívükben éreznek, mert ők együtt küzdöttek az itt kinszenvedett vértanukkal, együtt tették kockára életüket hazájukért.

Ki tudja, hányan utoljára vannak most itt? A hazának messze tájékról se reglettek itt össze s miként a bibliai Simeon, aki Jeruzsálem templomában váravárta, hogy a született üdvözítőt megláthassa, akként várták öreg honvédeink a vértanuk szobrának leleplezést, hogy azzal az öreg Simeonnal ők is folkialthassanak: Uram, uram, most már bocsásd el a te öreg szolgádat, mert szemem látták nemzet kegyeletének lerovását.

És ime eljötték ide a megdicsőült hősöknek és a szabadságharcz lelkes honvédeknek gyermekei, unokái, a mostani nemzedék, az élő ifjúság!

Aki nem tanult meg imádkozni, menjen a tengerre; aki nem érzi minden csepp véreben, szívének minden dobbanásában a hazazeretet lélekemelő melegét, — az jöjjen ide! A tenger vesze Istenség térít, — vértanuk szentelt hantja megtanít a szabad eszmékért lelkesedni, megerősít a vészés napok kétes helyzetében s a hősök emléknél, példáján fölmelegedve áldozatra szánjuk életünket.

Hazám ifjúsága, nemzetem jövője, reménye, büszkesége, ide szereljétek!

Hozzátok el ide lelkesedni tudó szívetek, hozzátok el a hősöket megillető babért s midőn a multak gyászérzelmei megrezgették lelketek hurjait, akkor töröljétek le azt a könnyet szemetekből s dicsénetek zengjen ajkatok a magyarok Istenéhez, hogy oly férfiak adott e nemzetnek, kiknek élete a hazáé volt, haláluk a hazáért volt.

Itt merítetek lelkesítő példát, itt szedjétek magatokba erőt és bátorságot a bizonytalan jövő küzdelmeihez s ha netán eljő az idő ismét, midőn újra hangzik szerte a hazában a nemzet szabadság dalnokának riadója: «Talpra magyar!» akkor a vértanuk szent szelleme bátorítólág jelenjen meg

lelketek előtt, akkor a nemzet ezredéves jogaiért lobogó zászló alatt mindnyájatok ajkáról viszhangozzék lelkesedétek szava: «A magyarok Istenére esküszünk!»...

Ti pedig hazám lelkes polgárai, kik messze földekről magatokkal hoztatok az egész nemzet szívedobbanását, érzelmeit, — tépjétek le egy száraz fűvet, vegyék kezetekbe egy parányit e föld parabolát s vi-gyék el családai tűzhelyetekre, polgártársaitok közé, mutassátok meg a száraz fűvet, szórjátok el a port, hadd kapja el a szellő szárnya, hadd szentelje meg a vértanuk vérevel áztatott por a levegőt, hadd szánja be ezzel minden ember a szabadság szellemét, a vértanuk kegyeletét, a hazának szeretetét s így telítve a levegőt: «minden ember legyen ember és magyar, akit e föld hord s egével betakar!»

És most a vértanuk szentelt földjén Aradváros lelkes ifjúságának nevében ime leteszem a kegyelet koszorúját.

Megdicsőült hősök! A mi lelkünk emelkedjék föl a ti szellemetekhez, a ti szellemetek szálljon a mi szívünkbe s így a nemzeti geniüss az élők hangjával együtt imádkozza:

«Isten áldd meg a magyart!»

A vértanuk ünnepének szegedi vendégei szám szerint majd 500-an az esti 9 órai vonattal érkeztek haza.

Vidéki vendég az ország összes törvényhatóságaiból körülbelül 12 ezer volt jelen...

Egy másik tudósítónk még a következőket sürgönyzi az aradi nagy napról:

Arad, okt. 6. (A «Szegedi Híradó» eredeti távirata.) Damjanich tábornok özvegyénél a szobor-leleplezés után tiszteltgett a híres 3-ik honvéd zászlóaljnak (melynek Damjanich vezére volt) még élő 17 tagja. Damjanichné este a szoborhoz ment, férje arcképét nézve könyezett. Munkácsy Mihály folytonos ovációk tárgya. A leleplezésnél Zalát melegen üdvözölték: sok szép szobrot látott — ugymond — de ilyet még nem. A kiállításban bemutatott neki Tóth Molnár Ferenc szegedi naturalista festőt, kinek képét megdicsérette. Délben a főispánnal diszebbolt s innen gróf Károlyi Tibor fogatán Macsára rándultak ki s onnan az esti vonattal Békés-Csabára utaztak Munkácsyék, akik innét holnap a fővárosba térnek vissza.

A «esongradmegyei tantestületek egyesületé»-nek közgyűlése.

Szeged, okt. 6.

(Második nap.)

A folytatlagos közgyűlésen meglátzott, hogy csekélyebb mérvű az érdeklődés, mint az első napon.

Nem is volt annyira zsufolva a terem, mint előzőleg, mert a vendégek száma már e napon megcsökkenvén, alig volt más jelen, mint a tanítósg tagjai.

Léva y Ferenc min. osztálytanácsos a délelőtt és délután folyamán is megjelent a közgyűlésen és huzamosabb időt töltött ott. Vele együtt megjelentek a már tegnap emelített városunkban időző kir. tanfelügyelők is, kikhez még Tóth József Pestmegyei nék. tanfelügyelője csatlakozott.

A közgyűlés, most is, mint tegnap, tündetőleg addó kifejezést nagyrabecsült volt tanfelügyelője és a megjelent kíséretének személyei iránt.

Reggeli 8 órakor az egyesületi elnök rövid beszéd után megnyitották nyilvánlatta a folytatlagos közgyűlést és napirendre tűz az egyesületi és segélyintézeti alapsza-

bályok módosítását. Mindkét alapszabály hosszas megvitatás után letárgyalva és elfogadva lett, s ezeknek a m. kir. belügy-miniszterhez jóváhagyás végett leendő folterjesztése elhatározatott.

Az alapszabályok módosítása után Vass Mátyás kért szót. Lelkes és lendületes beszédben emlékezett meg okt. 6áról és az aradi vértanúkról, mely után arra kérte az egyesületet, miszerint adjon a vértanúk iránt való kegyeletének kifejezést és határozta el, hogy a közgyűlést felfüggeszti és testületileg megjelen a belvárosi egyházban a nagyevű hősök lelkiüdvéért megtartandó gyászmisén; mondja ki továbbá határozatilag a közgyűlést, miszerint az épp ez alkalommal megtartott aradi vértanúk emlékének emelt szobor-leleplezési aktusát végző bizottság elnöke is értesítsék arról, hogy Csongrád megye ülésző tanítószága, habár nem is jelenhetett meg a leleplezési ünnepélyen, azért nem feledkezett meg ez alkalommal sem h. zánk szabadságáért küzdött vértanúkról.

Vass Mátyás indítványából kifolyólag a közgyűlés $\frac{3}{4}$ órára felfüggesztett és a közgyűlés összes tagjai megjelennek Lévy Ferenc osztálytanácsos és dr. Tergina Gyula kir. tanfelügyelő élén a belvárosi egyházban tartott gyászmisén.

Ezenkívül a következő sürgöny mezenestett a szobor-leleplező bizottság elnökéhez:

Nagyságos Lukácsy Miklós urnak

Arad.

Egyesületi közgyűlésünk összeesvén a vértanúk gyásznapjával, hazafiai tisztelettel tudatjuk elnök ural, hogy jegyzőkönyvünkbe ígtattuk a mai nap emlékét.

A haza hőseinek vértanúi halála fölött mi is kesergünk, a mi szívünket is a honfium fájdalom érzése hatja át, a nagy nemzeti gyászt ünneplő hazafiakkal mi is együtt könyezünk.

Ferenczy János, elnök.

A vértanúkért bemutatott gyászmiséről visszatérve, Nemecskay István olvasta föl leírta Józsefről szóló emlékiratát. Nemecskay megható megemlékezése az elhunyt jeles tanítóról, a legnagyobb figyelemmel lett meghallgatva a jelenlévők által s nem egy szemből csalt ki könnyeket a kitünő részletességgel leirt és fölolv. sőt emlékezédd.

A meghatottság, melyet a beszéd előidézett, meglátszott a közgyűlés tagjain akkor is, midőn Mészáros Gyula az előadói asztalhoz lépve, «a kézimunka oktatása az iskolákban» jellegű, pályanyertes művét olvasta föl.

Pedig e fiatal tanító dolgozata oly hévvel volt előadva, aminőt ritkán van szerencsénk hallani. Tartalma, irányja és nyelvezete az értekezésnek a legszebb reményekre jogosíthatja az illetőt. Nem is késett a közgyűlés a munka szerzőjének munkásságáért köszönetének kifejezését adni. Egyszerűségi elhatározatott, hogy a jövő évben az egyesület által kiadandó évkönyvben az egész dolgozat közölve legyen. Még néhány kevésbé fontos ügy intéztetett el a délelőtti folyamán, melynek letárgyalása után $\frac{1}{4}$ órák a közgyűlés az idő előre haladta miatt berkesztett.

Délután 3 órák a közgyűlés Marosi Mórnak a «Szépirás tanítási módszere a népiskolákban s mire kell ügyelni a gyermekeknek az írás tanításánál» című értekezésével kezdődött meg.

Marosi Mór ismert szaktekintély a szépirás terén s szükségtelen is mondanunk, hogy nagy körültekintéssel és szakszerűséggel irt dolgozatainak fölolvása a közgyűlés összes tagjainak figyelmét a legnagyobb mértékben lekötötte.

A fölolvás bevégezés után Ferenczy János egyesületi elnök olvasta föl a közgyűléshez érkezett két táviratot, az egyik távirat Lévy Ferenc osztálytanácsoshoz, a másik az egyesülethez küldetett.

Lévy Ferenc osztálytanácsos urnak

Szeged.

Kérem csongrád megyei tanítóegyletnek megemlékezéscéért köszönetemet s jó kívánataim mellett, hazafias üdvözetemet nyilvánítnani. Bersevicy, allantitkar.

Ferenczy János tanítóegyleti elnök urnak

Szeged.

Üdvözlöm önöket a délmagyarországi tanítóegylet nevében jelégkkel: Bátoran, gondosan és Istenben bízva előre!

Schenk Jakab, egyll. elnök.

A közgyűlés lelkes eljenzéssel fogadta mind a két táviratot.

Ráth Mór körlevelének tárgyalásán hamar tulesett a közgyűlés. A körlevelében közölt kérelem folytán egyhangulag kimondatott, hogy a selejtes ponyvairodalom termékeinek kiszorítása céljából Ráth Mór vállalatát támogatni fogja s Csongrád megyében oda fog törekedni, hogy a Tatar Péter-féle rémhítoriák, izetlen köszöntők stb. helyett, melyek eddig a vásárpiacokon ellettek a ponyvát és megmetyéleztek népiünköl az a csekély százalékot is, mely pár garast olvasmányra szánt, — Ráth Mór által kiadott jelesebb magyar írók művei kerüljenek a népel forgalomba.

Ezen határozat hozatala után a jövő évi költségeloirányzat tárgyalatott és a következőképp fogadatot el:

Kölségeloirányzat az 1890/91. egyesületi évre.

A) Bevétel:

1. Tagsági díj a rendes tagok után	360 frt.
2. Tagsági díj a pártoló tagok u.	3 »
3. Alapítványi tőke kamatai	20 »
összesen	383 frt.

B) Kiadás:

1. Jegyzői tiszteletdíj	50 frt.
2. Könyvtár gyarapítására	34 »
3. Lapok és folyóiratokra	30 »
4. Irodai kiadásokra	20 »
5. Fiók-egyesületeknek	60 »
6. Segélyző-alapra	15 »
7. Rendkívüli kiadásokra	60 »
8. Szolgai teendők fődözésére	40 »
9. Közgyűlési meghívókra	14 »
10. Pályadíjak gyarapítására	10 »
11. Az 1891. évben tartandó vándorgyűlés előkészítése tárgyában kiküldött két képviselő utiköltségeinek fődözésére	50 »
összesen	383 frt.

Néhány jelentékeny indítvány megtétele után a tisztújítás a következőképp ejtetett meg.

Elnök: Ferenczy János.

I. alelnök: Vass Mátyás.

II. alelnök: Takó Ferencz.

Miután Szél Andor egyesületi jegyző és Tóth Gyula pénztáros megválasztásukat nem fogadták el, megválasztott jegyzőnek: Kövessy József, pénztárosnak: Csikós Gyula, joggyűri tanácsosnak: Fáy István, ellenőrnök: Székely Gábor, mindannyian egyhangulag.

Titkos szavazással meg lett választva még a választmány husz tagja is, melynek bevégeztével d. u. 5 órák a közgyűlés befejezett nyert.

H i r e k.

Kereseti adó-tárgyalások.

Okt. 7. ügynökök 6337—6353 tételszámig, üveges, vásznas, vaskereskedő, varróegyparktáros, vállalkozók.

Okt. 8. Vésnök, végrehajtók, vendégülösök, vendégszabók, zalogos, zongoratanár, zongoratanár, zsilárus, zenetanár, valamint a 6423. tételszám alatti földvállalat és a 6424. tételszám alatti tehensesek alólga fog tárgyalás alá vétetni.

— Tisza Lajos gróf Szegeden. Október 11-én, szombaton, ünnepélyes napja lesz Szegednek. E napon érkezik meg Budapestről, a délután öt órai express-vonattal

Tisza Lajos gróf, országgyűlési képviselő, hogy egy év után ismét viszontlássza Szeged polgárait, akik a szeretet és bensőség igaz érzetével, őszinte meleg ragaszkodással üdvözlők a városuk nagyevű ujjáalkotóját. — Nem a külső dísz és pompa, de a szegediek növekedő ragaszkodása, lelkesedése fogja emlékeztetése tenni Szeged ujjáalkotója előtt az itt eltöltött napokat. — A nemes grófat az osztrák-magyar államvasutak perronján a szegedi szabad-élvupárt fogadja s egyik vezértérfa üdvözi. A pályaházról egyenesen a «Tisza»-szállóba hajtat a magas vendég, ahol fogadja a város tanácsának tisztelgését. A bankettet megelőzőleg Tisza a Lajos gróf a színházba is eltekint, ahol ez este a «Fenyegyerelkek» énekes bohózatot adják, s onnan $\frac{1}{2}$ óra-akor a «Tisza»-ban a tiszteletré rendezett társasvacsorára megy. A banket hatalmas arányúnak ígérkezik. A részvételre az aláírási ívet már kibocsátotta a szabadélvupárt; iv van leteve a «Tisza»-szállóban, a kaszinóban, több előkelőbb polgárnál s lapunk szerkesztőségében is. Október 12-én (vasárnap) Tisza Lajos gróf Kállay Albert főispán s a szabadélvupárt több tekintélyes tagjainak kíséretében Csöngölére megy ki a délelőtti expressszel s ott marad egész estig. A gróf Csöngölén a város által legutóbb létesített erdőöstést tekinti meg, mely őt, mint az országos gazdasági egylet elnökét fölötté dekl. Este visszatér Szegedre, ahonnan másnap, hétfőn, a délelőtti expressszel megy el Temesvárra, Dessewffy Sándor csanádi püspök látogatására. A gróf a szegediekölt a perronon fog elbucszni.

— A nemzeti gyász Szegeden. A 13 vértanú emlékünnepét Szeged város is méltó hazafias kegyelettel ulte meg tegnapi aradi szobor labainál épp úgy, mint saját falai között. Az általános nemzeti gyászt a város háza erkélyén egész nap lengő fekete lobogó hirdette, míg az egyház ünnepélyes gyászintenzitetet tartott a belvárosi templomban. A rkviemet, melyet Róza a Ferencz apátplébános celebrált teljes segédlettel, a hatóság itthon levő tagjain kívül, a csongrád megyei tanítógyűlés, valamint szép számú közönség hallgatta végig. — A főgymnázium tanuló-ifjusága a kegyelet hazafias adóját. Az ifjuságot minden osztályban lelkes szavakban tanították ez nap a hazaszeretetre tanárai, a kik egész délelőtt az emléknapi jelentőségéről s a hazafi-erények magaszottságáról magyaráztak a fölleskülvit ifjúságnak. A szegedi pártista-tanárok minden évben ezen, a leg-helyesebb módon tartják ébren az október 6-iki nagy nap emlékét az ifjuságban, ami, bár kötelesség, de dicséretet érdemel már csak azért is, mert egyedül Szegeden dívik e szokás az ország valamennyi középiskoláj közt. — A szegedi szidótemplomban is volt tegnapi délelőtti ünnepi intenzitetet. Az énekkar elnökelt a hymnuszot, dr. Löw Immánuel forábbi pedig emelkedett hangú, ékes hazafias beszédet tartott.

— Személyi hir. Zoltán Elek tábornok, honvédlóvassági felügyelő, Jankó Lajos huszártábornok, továbbá Lukács-Fábray Béla műszaki tanácsos, a honvédlóvaskasznárja átvétele céljából tegnapi Szegedre érkezett.

— Az új kaszárnya átvétele. Pálffy Viktor szenátor tegnapi érkezett Szegedre a

fővárosból, hol az új kaszárnya átvétele tárgyában a honvédelmi miniszteriummal értekezett. Ez az értekezés Szeged városára nézve a lehető legkedvezőbb eredményt szülte, amaanyiban a miniszterium most már teljes fölvilágosítást nyervén az átétel kérdésében, a szenátor azon biztos ígérettel jöhetett vissza Szegedre, hogy a város jogos álláspontját, melynél fogva a kaszárnya október 15-iki átételét sürgeti, oda font is respektálják s az átétel elébe a legkisebb akadályt sem gördítenek. Így tehát az, hogy az új kaszárnyát október 15. tényleg átveheti-e a katonaság, még csak attól függ, hogy ellene egészségügyi vagy építési szempontból semmi kifogást ne legyen a felülvizsgáló vegyes bizottság, mely ma d. e. 10 órakor közszik ki az új kaszárnyához, annak felülvizsgálatára. A város képviselőit s a miniszterium polgári s katonai küldöttjeiből álló vegyes bizottság névsorát már több ízben volt alkalmunk közölni.

— **A szegedi honvéd önkéntes-iskola.** Az idén először megnyílt honvéd önkéntes-iskolába napról-napra több honvéd önkéntes önzlik Szegedre az ország minden részéből. Eddig 33 egy éves önkéntest számlál az iskola, számuk azonban pár nap múlva még nagyobb lesz, mert még egy egész ezred, a verscezi 7-ik honvéd gyalogezred összes önkéntesei is Szegedre vonulnak be s azonfelül több ezredtől is egyenéhány. Az október 4-én már megnyílt iskolát eddig már 7 honvéd-ezred egy éves önkéntesei hallgatják és pedig a szegedi 5. honvéd-gyalogezredtől: Balogh István, Kallós Ede, Küzdi Árpád, Balogh Lajos, Preszli Aladár; a szabadtői 6. honvéd-gyalogezredtől: Kuczevics József, Klein Izidor, Halm Mátyas, Unterreiner Jakab, Diksz Lajos; a lugosi 8. honvéd-gyalogezredtől: Szamek Márk, Leopold Károly, Szojka Béla, Zboray Miklós, Mauzin Róbert, Hubner János, Szalay Arnold; a kolozsvári 21. honvéd-gyalogezredtől: daróczi Deak Farkas, Ferenczy Jenő, Bakó András, Radó Elek, Gromann József, Ancsán Viktor; a marosvásárhelyi 22. honv. gyezedredtől: Dénes Odón; a nagyszabeni 23. honv. gyezedredtől: Csulay Lajos, Sulerusz Frigyes, Komáromi Gyula és a brassói 24. honv. gyalogezredtől: Jakab Dénes, Czirmos Bálint, Baróti János, Szabó Ferenc, Sztán Dániel, Horváth Károly.

— **Az utadó.** Az 1891—92. évekre szóló utadó-tervezet, mint jelentettük, át kell alakítania a polgármesteri hivatalnak a közigazgatási bizottság határozata alapján. Tudvalevőleg a közig. bizottság a tervezetben azt a változtatást tette, hogy az utadó 5%-ban rovasse ki az egyenes adó után azokra, kik 30 frton felül fizetnek adót; az ennél kisebb adót fizetők pedig az 1 frt 50 kr., illetve 3 frtig terjedhető minimum alá essenek. Ez a módosítás megváltoztatja az egész tervezet számadatait s miatta még teljesen bizonytalan, vajon mennyi lesz az új adó fejében előirányzott bevétel összege s fedez-e majd a szükséglet? A polgármesteri hivatal már dolgozik a tervezetnek a kívánt módosítás szerinti átalakításán s tegnap fölkeré a számvetőséget, tegye meg a szükséges számításokat annak kitüntetésére, hogy a közig. bizottság kívánt módosítása folytán hogy alakulnának át a tervezet számtételei? Anynyi már most előre látható, hogy az 5%-os kirovással semmiképp sem hozza

be az új adó az 50,000 forintnyi szükségletet. Még talán akkor sem, ha, mint tervben van, az utadót az adómentes államkölcsezős házak tulajdonosaira is kivetik azon kiszámított összeg után, amit egyenes adóban házaik után fizetnek, ha azok adómentesek nem volnának.

— **Hírek a honvédség köréből.** Tegnap fejezte be az 5. honvéd-gyalogezred tartalékosainak „első sorványa” az ismétlődő fegyverrel való kiképzést. Ma kezdődött a második sorvány kiképzése. A gyakorlatra bevonultak: Ruderschmidt Ferencz zágrábi főmérnök, Beszler Károly debreczeni városi tanácsos, tartalékos főhadnagyok és Grosser Albert dr. ügyvéd, tartalékos hadnagy, továbbá 720 közlegény. A második sorvány kiképzése is hét napig tart. — A «Kendeleti Közlöny» írja: Burg Ede, 6. honvéd-gyalogezredbeli tartalékos hadnagy szolgálati kötelezettségének teljesítése után, saját kérésére a további szolgálat alól fölmentetik. — Természetesen, mozgósítás esetén az ilyen tisztnek is be kell kuckolnia.

— **Elnapot tanácsülés.** A szenátus tegnap rendes ülése, melyet a vértanú-ünnepélyre tekintettel, nem tartott meg, ma folyik le a már haza érkezett Pálffy Ferencz polgármester elnöklete alatt.

— **A szegedi vívó-klub.** Az új sportklubból vett értesítés szerint a «Szegedi vívó-klub», melynek alakulási mozgalmairól már többször írtunk, most már tényleg meg is alakult, amennyiben kezdeményezője, Ize cseszkul Leó fáradozásának sikerült 25 sport-barátot összegyűjtenie az új klub rendes tagjaival. Ize cseszkul Leó, az egyet vívómestere, ma éjjel már el is utazik a fővárosba, beszerezni az új klub részére a szükséges felszerelvényeket. Ugyanő az eddig jelentkezett tagokat ma esti fél 7 órára értekezletre hívta össze a «Tisza»-szálló 3. sz. szobájába. Az értekezlet véglegesen megállapítja a vásárolandó felszerelvényeket, a klub rendes helyisége iránt megállapodásra jut s több szükséges intézkedést tesz arra, hogy az új klub működését már október 12-én megkezdhesse. Eddigi előzetes megbeszélés szerint a klub vívóterme a «Hungária» földszintjén lesz. A derek sportot fejlesztő új egyület örömmel üdvözlöjük megalakulásánál.

— **A Kossuth-bankó.** Több mint négy évtizede rejtgeti már az öreg Vastag Kossuth-bankóit. Sok mindent megmarkolt és sok mindent kieresztett már a kezéből ennyi idő alatt, de azokat az elszárgult papírosokat megőrizte életének mindenféle körülményei között. Két ízben égő házból mentette ki azt a kis ládát, melyben az érkelekét tartotta; három-négyyszer állott már víz alatt a háza, odavesztett minden ingó-bingóság, összedült a háza is, de a láda az nem vesztett oda, megvan most is és benne a sok Kossuth-bankó, szépen kigyenesítve egymásra rakogatva. Tegnap, október 6-án, gyszalobogót lengetett a szél a székepület homlokzatáról. Az öreg Vastagnak megmagyarázták, hogy mit jelent a gyszalobogó. Most leplezik le Aradon a nemzet vértanúinak emlékszóbrát. Ez ejtette gondolkodóba Vastagot s mert ő már azt is hitte, hogy visszatér a 48-as világ, elhatározta, hogy ennek örömeire nagyot iszik és elszippant néhány finom szivart. Az igaz, hogy nem volt pénze, mert Vastag az időnek folyamán kifogyott mindenből. Gondolta, az nem baj; itt vannak a Kossuth-bankók, egyet elkölt belőle, október 6-dikán bizony nem illene olyan pénzzel fizetnie, amelynek egyik hátlapján ott csufoja a nagyok embert az osztrák czimer. Elküldte az unokáját, Jóska mázólt a szatócsbolthba, hogy legelőször is szivart hozzon neki. Persze a legfinomabbat. Jóska a markába szorította a Kossuth-bankót s futott a szatócsához. Fölemelt fölvep lépett a pudli elé és parancsoló hangon szóltott.

— A nagyapának adjanak szivarokat. — Elébe tegye egy skatulyával. Jóska mázólt kiválasztotta a legköcskösabb, legropogósabbakat.

— Van-e pénz azt a sok szivart megfizetni? — kérdezé a szatócs.

— Van ám! — felelte Jóska mázólt s kivágta a Kossuth-bankót a pudlira. — Tessék, drága pénz ez, kétszer is megcsokolta nagyapám, míg ideadta.

A szatócs elfogadta a Kossuth-bankót. Vissza is adott belőle s Jóska mázólt az új pénzzel szaladt a korszamába borért.

— **Gyilkolás játékból.** Párját ritkító büneset ez, melyben ma fognak jelentést tenni a szegedi kir. törvényszéknél. Egy alsótanyai jómódu gazda elkenyvezetett 14 éves fia, aki meg akarja ölni a tanya legapróbb bérését, egy nyolcz éves gyermeket. Tanyai tudósítónk, a nevek elhallgatásával közli velünk ezt a különös és lélektanilag is alig megmagyarázható esetet, melyről a rendőrségnek nincsen még tudomása. Tudósításunk így szól: Egy alsótanyán valami oda került kis fiú szarnokoskodott a gazda tizenéves fia. Mindenféle csintalan, gonosz tréfát követett el vele, például éjszaka, mikor talán boldog otthonról álmódott a kis pária, szarnoka ölbe vette az alvó gyermeket, kivitte a kertbe s lábánál fogva folakasztotta az eperfa ágára. — A «tréfa» még ezzel sem ért véget. — Vékony pálcajával végig vágott a gyermeken, mire az irtóztató ijedséggel párosult kintől fölajdult, sikoltott. A fájdalmas hangokra vakantással előbujtak a tanya lompos kutyái s körülugatták az ágra kötött ágról szakadt csepp teremest. A tanyai kis Néró, tegnap ugyancsak szilaj, vad kedvében lehetett. Becsalta áldozatát egy kamarába és ott nyakánál fogva fölakasztotta. A madzag elszakadt s a gyermekhöz ekkor kettős madzagot használt s ujra felkötötte a kis fiut egy korhadt gerendára. Ha észre nem veszik a bestialis kedvtelést, meghal a gyermek. Így is súlyos betegten találta a gyors előhívott kerületi orvos, dr. Cserey Zsigmond, ki azonnal gondos kezelést alá veté a kis szerencsétlen s egyszersmind intézkedett rendes házi ápolásáról is.

— **Árvák.** Napról-napra jobban terjed Szeged környéken az a humanus és szép szokás, hogy egyes családok a szegedi árvaházból már felnött fiukat és lányokat magukhoz vesznek, részint pusztá környőrületességéből, részint apróbb gyermekeik mellé fölfigyazónak, gondozónak. Annal szebb aztán az az eset, ha az árvagyermeket egészen családtagul fogadja föl némely család. Jól esik tudnunk, hogy elég gyakran fordul elő ilyen eset is a környéken. Legutóbb is Nagy-Szent-Miklósról tudakozódott egy úri ház dr. Tóth Pál városi főjegyzőnél, nem kaphatna-e a szegedi árvaházból a családhoz egy árvaleányt? A melleg hangon irt tudakozó levélben az illető úri egyén megjegyzi, hogy családtagul venné magához a leányt és saját gyermekeivel együtt nevelné női és hazimunkára. A kis árváról egész életére gondoskodnék, mint az édes szülő édes gyermekeiről. A főjegyző a levelet azonnal illetékes helyére juttatta s így rövid idő múlva ujra egy apátlan-anytalan szegedi árva utazik el a derek nagy-szentmiklósi családhöz.

Játékonyzélú hangverseny. A Szegeddel határos Kis-Kun-Majsaan, mint ottani levelezőnk írja, fényesen sikerült hangversenyt rendezett a napokban *Körfy* Anna fiatal hedü-művésznő, a bécsi konzervatórium jeles végzet növendéke. A változatos műsorból leginkább az «Orosz népdal változatok» s egy Liszt-féle «Magyar Rhapszódia» tettek nagy hatást a művésznő kifejező, finom előadásában. Közreműködtek még a hangversenyen Sárvári Alajos, Lengyel Imre és Gyulai János mikedvelők, akik szintén sok tapsot arattak. A hangverseny 55 frt 49 kr. tiszta övedelmet hozott a majsai kisded-

főherceg és neje tegnap a vendégfogadóban egy óráig tartó látogatást tettek a görög királynál. Miklós görög hercegnél és Thyra cumberlandi hercegnőnél.

A haldokló Boulangizmus.

Budapest, okt. 6. (A «Szegedi Híradó» eredeti távirata.) Laur Boulangista képviselő a leleplezések hatása alatt kijelentette: hogy maga is Boulangista társai ellen a parlament előtt bünvizsgálat indítását kéri.

A királyné Algirban.

Budapest, okt. 6. (A «Szegedi Híradó» eredeti távirata.) Erzsébet királyné — mint Párisból sürgönyzik — Algirban egész váratlanul meglátogatta Tirman fő kormányzót, aki bemutatta neki Hamnyí anami ex-királyt, akit mint lázadót, elfogtak a francziák s most Algirban van internálva. A királyné a városban tett sétái alkalmával sok bevásárlást tett s aztán elutazott Blidah és Bone városokba.

A pénzügyminiszter Bécsben.

Budapest, okt. 6. (A «Szegedi Híradó» eredeti távirata.) Mai kelettel táviratozzák Bécsből: Wekerle pénzügyminiszter, ki ma reggel ide érkezett, délelőtt Enyedi Lukács osztálytanácsossal, majd Pallavicini örgróffal tanácskozott, délben pedig az osztrák pénzügyminiszteriumba ment, hogy Dunajevszky osztrák pénzügyminiszterrel értekezzen. Wekerle pénzügyminiszter este már visszautazott Budapestre.

Az antiszemita Bécs.

Budapest, okt. 6. (A «Szegedi Híradó» eredeti távirata.) Bécs III-ik kerületében tartománygyűlési képviselőül páter Selma bel antiszemita, a multkori községtanácsi botrány főhőse, választatott meg.

Haldokló király.

Budapest, okt. 6. (A «Szegedi Híradó» eredeti távirata.) A hollandiai fővárosból jelentik: A looi kastélyból érkezett magántudósítások szerint a király nem lázbeteg, hanem rohamokban szenved, amelyek időnként elhomályosítják elméjének tisztaságát. Nem hiszik, hogy közvetlen veszedelem forogna fönn. A királyné a hercegznével tegnap a kastélyból kikocsizott. Valószínű (!), hogy a király nem foglalkozhatik az államügyekkel. A legközelebbi napokban várják a kormány intézkedését, hogy az államügyek menete biztosíttassék.

Szerkesztői üzenet.

Sz. M. A kérdéses újdonság írója jelenleg nincs Szegeden s így holnapig szives túrelmét kérjük.

I d ő j á r á s.

Szeged, okt. 6. reggel 7 orakor.

Légnyomás mm. 760 +	Hőmérséklet Celsius	Légnedves-ség %	Pelhőzet 0-10	Szél irányja és erősege 0-10	Csapadék 24 óra alatt mm.	Jegyzetek
57.1	8.7	93	6	DNy ₂	0	Légnyomás emelkedett, hőmérséklet csökkent.

A meteorológiai m. k. közp. intézet időjárás-jelentése:

Budapest, okt. 6. (A «Szegedi Híradó» eredeti távirata.) Budapestén a megelőző nap legnagyobb hőfoka +19°, legkisebb +11° Cels. Kilátás: Északnyugati szelek, még többnyire derült, száraz és enyhe idő. Később nagyobbodó felhőzet.

Nyilt t ér.

Egy női arany óra

(korsó alakú, kék nefelejts emaillel) arany lánczccal együtt tegnap, **hétfőn délelőtt 10 órakor a szabadkai sugárút, Tisza Lajos-körút és korona-utcában menet közben elvesztett**, a becsületes megtaláló kéri azt **Mahrer Miksa gözmalmába** (szabadkai sugárút) elvinni, ahol az illető **illő jutalomban részesül.**

Ma kedden este a

Szimhasz-Thora-ünnep

alkalmával a Szende-féle „FIUME” cz. kávéházban nagy zene- és tánczenstély tartatik.

Kitünő kávéházi italookról és hideg étkekről a legjobban gondoskodva van. — Szabad bemenet.

Felölts szerkesztő: Lipesey Adám. Kiadótulajdonos: Endrényi testvérek

Altató-gáz.

UNGHVÁRI PÉTER

FOGORVOSI MŰTERME

SZEGEDEN.

Kéj-gáz.

űj Mayer-ház, «Európa» szálloda mellett.

Rendelési idő: d. e. 9-12, d. u. 2-5 óráig.

Fogműtétek narcosisal d. e. 11—12-ig.

Vidékiek és átutazók 19

előleges bejelentés esetében tartózkodásuk idejére különös tekintetben részvesznek.

Bromaethyl. Cocain.

Műfogak és fogorok

24—48 óra alatt fájdalom nélküli betétele.

Plombirozások

a legfin. jegecz- s laparany-nyal, platínával, ezüsttel, stb.

Fogak tisztítása,

mindenféle fog- és szájműtét.

24—48 óra alatt fájdalom nélküli betétele.

24—48 óra alatt fájdalom nélküli betétele.

24—48 óra alatt fájdalom nélküli betétele.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyar részvény-társaság

Budapesten és Bécs mellett Leobersdorffban,

köztudomásra hozza, hogy a 215

Gázmotorok, Bánki-Csonka szabadalma

szertüi gyártását is fölkarolta, melyeket fekvő vagy álló, egy vagy kéthengerű szerkezettel készit s melyek a következő előnyökkel bírnak: egyszerű s erős szerkezet, csendes járás, olcsó és biztos üzem, csekély súly, kevés gázfogyasztás, tolattyy hiánya, tehát ritka s egyszerű javítások, csekély térszűke és zárt olajszerény, tehát csekély olajt fogyasztanak és a portól védve vannak. — Képvisező a gázmotorokra nézve:

Anton May, Ingenieur, Wien, III., Barmherziggengasse 16.

Ajánl továbbá:

Hengerszerekeket kéregöntésű hengerekkel finom és parasz-törlesre

Hámozó- s egyéb malamberezésű gépeket, a helyi viszonyok szerint szerkesztve, biztos szabályozással s a vízi erőnek lehetőleg teljes kihasználásával.

Turbinákat s erőátviteli gépeket, a helyi viszonyok szerint szerkesztve, biztos szabályozással s a vízi erőnek lehetőleg teljes kihasználásával.

Elektromos világítás s erőátviteli gépekre is.

szabályos és koskoy vá-gányu vasutak számára.

Vasuti kocsi-k kéregöntésű gyártmányok aprító zuro poták, gölyös zurok, hengerek, stb.

Mindennemű öntvények, (erőmérők) és fric-tios kapcsolók.

Dynamométerek

Vezérképviseletőség: Paul Engel Wien, IX. Wasagasse 31.

Óvakodjunk az utánzástól!

Prof. Dr. J. Jaeger

A VALÓDI

JAEGER tanár-féle Normal alsóruhákat,

melyek mindegyike saját keze-alírásával van ellátva,

eredeti gyári árban kizárólagosan

KAPHATÓK:

Krausz M. áruházában.

Nyomatott a kiadótulajdonos Endrényi Testvérek könyvnyomdájában Szegeden.